

כ-150 אופנים וראיות לבאר
מאמר חז"ל

אהרן ומשה
שקולין באחד

שקולין כאחד

כ-150 דרכי הבנה וראיות ע"פ דברי חז"ל בתלמודים ובמדרשים,

וע"פ דברי רבותינו הראשונים והאחרונים,

לסלול ולהאיר שבילים חדשים במאמר חז"ל:

'הוא אהרן ומשה' 'הוא משה ואהרן' מלמד ששניהם שקולין כאחד

(בראשית רבה א' ט"ו, פסיקתא זוטרתיא שמות ו' כ"ז ובעוד מקו)

ויה"ר שנזכה להגדיל תורה ולהאדירה

בחמלת הי"ת עלי

הקטן אהרן יהושע פסין

©

לכל ענייני הקונטרס אפשר

להתקשר בטלפון

058-324-2473

077-5424-737

קו טלפון אמריקאי

646-340-5403

הושלם ברוב חסדי ה' עלי בשנת:

"ת"ת ה'תשפ"ג ל'רנ"ת" (תהלים פ"ח ג')

(גימט' התשפ"ב)

ממו"ר מרון שר התורה הגר"ח קניבסקי זצ"ל

רס"ג שבט שמיטה תשע"ה

הנה יציגנו הרמ"ג ל' אהרן יהושע פסין שליט"א זכה להו"ל כמה ספרים חשובים
וידמה זמנך להו"ל ברוב אשר נתן על שפתו ומאמצים וגם יש לך תעודות שהגדתי
לו מקופיאו קני ציון ולכן אין אחריותן עלי כפי אולי אני מניח את המחסר
כמה שנים והוא ת"ח ויראה קודמתו ונקלה להספיק יזיאי תהליך
וח"כ לקנייאל לאוס חיי דניסין

בס"ד שבט שמיטה תשע"ה

הנה ידידנו הרה"ג ר' אהרן יהושע פסין שליט"א זכה להו"ל
כמה ספרים חשובים ועתה עומד להו"ל ברוב אשר נתן על
שבת ומועדים וגם יש שם תשובות שהשבתי לו מקופיאו בלי
עיון ולכן אין אחריותן עלי כלל אבל אני מכיר את המחבר
כמה שנים והוא ת"ח ויראתו קודמת לחכמתו ונקוה שהספר
יביא תועלת וחיזוק ליראת שמים

חיים קניבסקי

150 אופנים וראיות בביאור מאמרם ז"ל

"משה ואהרן שקולין כאחד"

"הוא אֶהָרֹן וּמֹשֶׁה... " (שמות ו' כ"ו).

איתא ברש"י¹ ד"ה הוא אהרן ומשה: "יש מקומות שמקדים אהרן למשה ויש מקומות שמקדים משה לאהרן, לומר לך ששקולין כאחד".
לכאורה יש לתהות כיצד יתכן לומר ששקולין היו משה ואהרן כאחד, הרי על משה נאמר "ולא קם נביא עוד בישראל כמשה..." (דברים ל"ד י'), וכבר ביארו בזה המפרשים בדרכים שונות.

הנה על עיקר הקושיא יש לענות ע"פ דברי הזוהר הקדוש (אחרי מות דף עט:): "אמר רבי שמעון: כתיב (ישעיה ס"ו כ"ג) 'והיה מדי חודש בחודשו ומדי שבת בשבתו', אמאי שקיל דא בדא, אלא כלא בחד דרגא...". תרגום: למה שקולים זה בזה, כלומר למה שניהם החודש והשבת שקולים יחד בכתוב דלכאורה אינם שקולים! ומשיב, אלא הכל במדרגה אחת עולה...".

ומכאן שישנם דברים השקולים כאחד, על אף שלמראה עיניים (והגדרותיהן ההלכתיות) אינן שווין כל עיקר.

ואמנם לאחר השיטוט בדברי חז"ל במדרשים ובדברי הקדמונים, מצאתי כ-150 דרכי הבנה וראיות ע"פ דברי חז"ל בתלמודים ובמדרשים, וע"פ דברי רבותינו הראשונים והאחרונים, לסלול ולהאיר

¹ ומקור דבריו בבראשית רבה א' ט"ו ובעוד מקו'.

שבילים חדשים בהם נחשבים משה ואהרן כשקולין כאחד, ובס"ד אהל לפורטם.

יש לומר ש"שקולין הם כאחד" מוסב על תחילת ומשך זמן התנבאותם, דאיתא בסדר הדורות שאהרן החל להתנבא בגיל שלוש, ובמדרש (דברים רבה י"א י') אמר משה רבינו על עצמו: "... וכשהייתי בן שלושה חודשים התנבאתי ואמרתי שעתיד אני לקבל תורה מתוך להבי אש". ומכיוון שאהרן היה גדול ממשה בג' שנים (כדלמדנו בשמות ז' ז'), נמצא שהחלו אהרן ומשה להתנבא באותה השנה.

אהרן נפטר בגיל 123, נמצא שנפרסה נביאותו על פני 120 שנה, וכן משה שנפטר בגיל 120 נפרסה נביאותו על פני 120 שנה, והרי לן ששקולין משה ואהרן גם בזה שהחלו להתנבא באותה התקופה ובזה שהיו שניהם נביאים במשך 120 שנה.

עוד י"ל ששקולין משה ואהרן ע"פ דברי המדרש (במדבר רבה י"ט י"ז): "... כך אמר הקב"ה: הללו זקנים (משה ואהרן) שני צדיקים לא עשו דבר חוץ מדעתי ועכשיו כשאני מסלקן איני מסלקן עד שאני מודיען". והיינו ששקולין בצדקתן ובזה שהקב"ה הודיע לשניהם על סילוקן. ומתו שניהם מיתת נשיקה (בשיר השירים רבה א' ה', ילקו"ש מסעי רמז תשפ"ז), ובמדרש הגדול (דברים ל"ד ה'): "מה מיתת אהרן מפי קודש, כך מיתת משה מפי קודש". וכן שבשניהם לא שלט לא מלאך המוות (ב"ב דף יז.), ולא רימה ותולעה (שם). ובספרי (פרשת נצבים פיסקא ש"ה): "בשנה אחת מתו הצדיקים משה ואהרן", ומשמע ששקולין כאחד בכל הנ"ל.

ובמדרש הגדול (דברים ל"ב מ"ט): "הר נבו", הר שמתו בו שלושה נביאים שלא מתחת ידי עבירה, משה, ואהרן ומרים", ושקולין כאחד שמתו בהר ושלא מתחת ידי עבירה.

ואיתא בספרי דאגדתא על אסתר (מדרש פנים אחרים נוסח ב' פרשה א'): "חמשה שכתוב בהן "הוא", והן צדיקים, "אברם הוא אברהם" (דברי הימים א', א' כ"ז), "הוא משה ואהרן" (שמות ו' כ"ז), "הוא אהרן ומשה" (שם שם כ"ו)", ושקולין כאחד שנאמר בהם "הוא" ושניהם צדיקים.

בפסיקתא דרב כהנא (פיסקא ד' פרה אדומה): "ר' חנן בר פזי פתר קריא בפרשת פרה, שיש בה משבעה שבעה, שבע פרות, שבע שריפות, שבע הזיות, שבעה כיבוסים, שבעה טמאים, שבעה טהורים, שבעה כהנים. אם יאמר לך אדם, חסר הן, אמור לו, אף משה ואהרן היו בכלל", ובזה שקולין כאחד שנקראו שניהם "טהורין".

ובבראשית רבתי (עמוד 158): "ושנים זיתים עליה (זכריה ד' ג') - אלו משה ואהרן...", ושקולין בזה כאחד שנקראו שניהם "זיתים".

עוד בפסיקתא דרב כהנא (פיסקא ח' מצוות העומר): "ירעב יאכלי (איוב ה' ה'), זה משה ואהרן. ואל מצנים יקחהו (שם), לא בזיין ולא במגן אלא בתפילה ובתחנונים, ויאמר ה' אל משה מה תצעק אלי וגוי (שמות י"ד ט"ו). ושאף צמים חילם (איוב שם), מי דחק לממונו של פרעה, משה ואהרן וכל המצומתים להם. דבר אחר. אשר קצירו (שם), זה סיחון ועוג. ירעב יאכלי (שם), זה משה ואהרן. ואל מצנים יקחהו (שם), לא בזיין ולא במגן אלא בתפילה ובתחנונים, ויאמר ה' אל משה אל תירא אותו כי בידך וגוי (במדבר כ"א ל"ד). ושאף צמים חילם

(איוב שם), מי דחק לממונם של סיחון, משה ואהרן וכל המצומתים להם", ובזה שקולין הם כאחד.

עוד שם (פיסקא ט"ו איכה): "ואשיבה שופטיך כבראשונה' (ישעיה א' כ"ו), זה משה ואהרן", ושקולין כאחד.

בפסיקתא רבתי (פיסקא ח'): "שבעה ושבעה מוצקות' (זכריה ד' ב'), שבעה כנגד שבעה ימי בראשית 'חצבה עמודיה שבעה' (משלי ט' א'), ושבעה כנגד שבעה האבות; אברהם יצחק ויעקב קהת עמרם משה ואהרן", ושקולין בזה כאחד שנקראו שניהם "אבות".

במדרש תנחומא (ויצא סימן ז'): "והנה מלאכי אלהים' זה משה ואהרן...". וכן שם (ויקרא סימן א'): "ברכו ה' מלאכיו' (תהלים ק"ג כ'), אלו משה ואהרן שנקראו מלאכים, שנאמר (במדבר כ' ט"ז): 'וישלח מלאך ויוציאנו ממצרים', וכן הוא אומר 'ויהיו מלעיבים במלאכי אלהים' (דברי הימים ב', ל"ו ט"ז)", ושקולין בזה שנקראו שניהם מלאכי אלוקים.

עוד שם (וארא סימן י"ב): "ווחכם באחור ישבחנה' (משלי כ"ט י"א), זה משה ואהרן...". וכן דרשו (שם, תצוה סימן ז'): "כבוד חכמים ינחלו' (משלי ג' ל"ה), אלו משה ואהרן", ובזה שקולין כאחד שנקראו שניהם "חכמים".

במדרש אגדה (בראשית כ"ט ג'): "וונאספו שמה'. אלו ישראל, שנאמר: 'ויתיצבו בתחתית ההר' (שמות י"ט י"ז), 'וגללו את האבן' - משה ואהרן יקבלו את התורה". ובזה שקולין כאחד.

עוד שם (בראשית ל"ג י"ג): "ויאמר אליו אדוני יודע כי הילדים וגו' - זה משה ואהרן", ובזה שקולין כאחד שנקראו שניהם "ילדים".

בילקוט שמעוני (משלי רמז תתקמ"ז): "ויכעלה צדיקים יפרחוי (משלי י"א כ"ח) - זה משה ואהרן וסנהדרין שלו", ובזה שקולין כאחד.

עוד שם (שיר השירים רמז תתקפ"ו): "מְקַטְרֵת מִזֶּרֶחַ וּלְבֹנָה" (שיר השירים ג' ו') - זה משה ואהרן", ובזה שקולין כאחד.

במדרש הגדול (שמות י"ג ד'): "בכושרותי (תהלים ס"ח ז'), במעשה כשרים שבהן אלו אברהם יצחק ויעקב. דבר אחר, זה משה ואהרן ומרים", ובזה שקולין משה ואהרן כאחד שנקראים "כשרים שבהם".

עוד שם (שמות י"ח י'): "אשר הציל אתכם מיד מצרים... אשר הציל אתכם", זה משה ואהרן", וגם בזה שקולין משה ואהרן כאחד.

בבתי מדרשות (חלק ב' מדרש אלפא ביתא): "... ותלה כל העולם על ראשם כנגד שבעה צדיקים שבעולם הזה שעליהן נתייסד העולם, ואלו הן: אברהם ויצחק ויעקב משה ואהרן, דוד ושלמה, וכשם שבשבילן מתקיים את העולם כך בשביל נשותיהן מתקיים העולם", ובמדרש הגדול (ויקרא י"ב): "משה ואהרן שיש בהן כל חמדות הטובות שבעולם שכל העולם אינו עומד אלא בשבילן". וכן בחולין (דף פט.): "אין העולם מתקיים אלא בשביל משה ואהרן", ומאחר שעליהן נתייסד העולם ובשבילם ובשביל נשותיהן מתקיים העולם, ויש בהן כל חמדות הטובות שבעולם, שקולין הם כאחד.

במדרש הגדול (בראשית כ"ו כ"ה): "תנו רבנן: שבעה בנו מזבחות קודם שהוקם המשכן, ואלו הן: אדם הראשון ונח ואברהם, יצחק ויעקב, משה ואהרן", ובזה שקולין הם כאחד.

עוד שם (בראשית כ"ט ל"ד): "ותהר עוד וגוי על כן קרא שמו לוי", שראת שעתיד לצאת ממנו בנים שמלוין את ישראל לאביהן שבשמים,

והן משה ואהרן". ובזה שמלוין את ישראל לאביהן שבשמים, שקולין הם כאחד.

ובמשנת רבי אליעזר (פרשה ח' עמוד 152): "משה ואהרן נכתב על ידם ספר תורה. במשה הוא אומר: 'זכרו תורת משה עבדי' (מלאכי ג' כ"ב). באהרן הוא אומר: 'תורת אמת היתה בפיהו' (שם ב' ו')", ובזה שקולין כאחד.

בילקוט שמעוני (כי תצא רמז תתקכ"ה): "והנושא אשה לשם שמים, לסוף יוצאין ממנו בנים שמושיעין את ישראל, צא ולמד מן עמרם שנשא אשה לשם שמים, ויצאו ממנו משה ואהרן שהרבו תורה ומצות לישראל", ובזה שקולין הם כאחד.

במדרש אגדה (שם במדבר כ"א י"ח): "כרוה נדיבי העס', זה משה ואהרן כשמתה מרים...", ובזה שקולין כאחד שנקראו שניהם "נדיבי עס".

בפסיקתא זוטרתא (בראשית מ' י'): "ובגפן שלשה שריגים' - אלו משה ואהרן ומרים", ובזה שקולין כאחד שנקראו "שריגים".

עוד בפסיקתא זוטרתא (שמות ד' כ"ט): "וילך משה ואהרן' - בעצה אחת ובהסכמה אחת", ובזה שקולין כאחד.

עוד שם (שמות ז' וי-ז'): "ויעש משה ואהרן וגוי' כן עשו' - לא הוסיפו ולא פיחתו", ובזה שקולין כאחד.

עוד שם (שמות י' כ"ג): "... כסבור היה פרעה שכשפנים הם משה ואהרן...", ובזה שקולין כאחד שחשבים פרעה כמכשפים.

ובפסיקתא זוטרתא (שמות י"ב מ"ג): "וויאמר ה' אל משה ואהרן זאת חוקת'. משונה פסוק זה מכל שאר האמורות, שלא נאמר בו 'אל משה

ואל אהרן, אלא משה ואהרן, ללמדך, אל משה אמר ואהרן שומע עם משה, לכך כתוב 'ואהרן', ובזה שקולין כאחד ששמעו יחדיו את דבר ה'.

במדבר (י"ד י'): "וַיֹּאמְרוּ כָּל הָעֵדָה לְרֹגוֹם אֹתָם בְּאַבְנִים...". ובפסיקתא רבתי (פיסקא כ"ו): "איזה נביא יצא להם ולא ביקשו להורגו, עמדו להם משה ואהרן לא ביקשו לרגום אותם באבנים? שנאמר: 'ויאמרו כל העדה לרגום אותם באבנים'".

וכן בילקוט שמעוני (בשלח רמז רנ"ח): "ר' יוסי בן שמוע אומר, כל זמן שהיו ישראל מבקשים לסקול משה ואהרן, מיד 'וכבוד ה' נראה בענן' (שמות ט"ז י'), להלן הוא אומר 'ויאמרו כל העדה לרגום אותם באבנים', וכאן הוא אומר 'וכבוד ה' נראה בענן', וכל כך למה, א"ל המקום: מוטב שילקה עמוד הענן ואל יסקלו משה ואהרן", ובזה שקולין כאחד שביקשו לרגום ולסקול את שניהם² באבנים.

עוד שם (חוקת רמז תשס"ג): "וירב העם עם משה (במדבר כ' ג'), כיון שראה משה ואהרן פניהם זעומות, ברחו להם לאוהל מועד", ובזה שקולין כאחד.

בילקוט שמעוני (שמיני רמז תקל"ב): "אשריהם משה ואהרן שלא נשאו לכם פנים בעולם הזה, שנאמר: 'יען לא האמנתם בי' (במדבר כ' י"ב), אלו האמנתם בי עדיין לא הגיע זמנכם ליפטר", ובזה שקולין כאחד.

² וכן במדרש תנחומא (שלח לך סימן כ"ב) איתא שביקשו לרגום את משה ואהרן, אמנם רש"י ומפרשים אחרים ביארו שרצו לרגום את יהושע וכלב.

עוד שם (מסעי רמז תשפ"ז): אמר הקב"ה למשה: "וכשם שנתעלמה מערה של אהרן ולא נודעה, כך לא תודע מערה שלך, שנאמר: ולא ידע איש את קבורתו" וגם בזה שקולין כאחד שאין איש יודע מקום קבורתם.

ואיתא במדרש (ילקוט שמעוני, וארא רמז קפ"א): "כשבאו משה ואהרן עמדו לפני פרעה והיו רואין שהם דומים למלאכי השרת ורום קומתן כארזי לבנון וגלגלי עיניהם דומים לגלגלי חמה, וזקנות שלהם כאשכולות תמרה וזיו פניהם כזיו החמה ומטה האלוקים בידם שחקוק עליו שם המפורש ודיבור פיהם כאש שלהבת, מיד נפל פחדם עליהם והיו ארבע מאות פתחים לפלטרם של פרעה ועל כל פתח ופתח אריות ודובים וחיות רעות ולא היתה בריה יכולה ליכנס שם, עד שהיו מאכילין אותם בשר שלא יהו מזיקין אותו, וכשבאו משה ואהרן נתקבצו כולם וסובבים ומלחכין רגליהם והתחילו ללוותם, עד שבאו לפני פרעה וכל מלכי מזרח ומערב, כשראו אותם נפל פחדם עליהם וזיע ורתת וחלחלה אחז לפרעה ולכל היושבים לפניו והסירו כתריהם מעל ראשיהם והשתחוו להם". ומכאן שהיו שקולין בעיני המצרים והפילו פחדם עליהם כאחד.

ועוד יש לומר ש"שקולין הם כאחד" מוסב על תוארן החיצוני, שכן כתב אור החיים הקדוש (שמות ד' י"ד), שגם אהרן היה כבד פה כמשה, ובשבת (דף צב.) איתא למ"ד שגובהן של כל הלויים היה כגובה משה שהיה עשר אמות (ומסתבר שגם אהרן בכלל, שהרי אף הוא משבט לוי).

ואם כן נמצא דמשה ואהרן שקולין כאחד אף בתוארן החיצוני, ששניהם גבוהים י" אמות ושניהם כבדי פה, "ורום קומתן כארזי לבנון וגלגלי עיניהם דומים לגלגלי חמה, וזקנות שלהם כאשכולות תמרה וזיו

פניהם כזיו החמה" (כבמדרש לעיל). ושמח לבי כשמצאתי במדרש (גנזי שכטר א' 94): "אהרן ומשה עטיפת פניהם דומים זה לזה, וכל שהיה רואה למשה רבינו היה סבור שהוא אהרן, ומי שהיה רואה לאהרן היה סבור שהוא רבן של כל הנביאים".

בתענית (דף ט, תוספתא סוטה י"א ד') למדנו שמשה ואהרן נקראים "פרנסים טובים שעמדו לישראל" והיינו שהיו שקולין בזה כאחד.

בשמות (ב' ו'): "וְהָיָה נֶעַר בְּכָה" בשמות רבה (א' כ"ד) ביארו שה"נער" זהו משה, ואילו בילקו"ש (שמות רמז קס"ו): "והנה נער בוכה, זה אהרן", ועוד במדרש על בכייתם בשנת חייהם האחרונה "כשמתה מרים היו משה ואהרן בוכים..." (בית המדרש א' 91), ובאוצר המדרשים (אייזנשטיין, אהרן עמוד 13): "והיו משה ואהרן בוכים מבפנים וישראל בוכים מבחוץ", ובמדרש הגדול (במדבר כ' ז'): "... מיד כעס הדיבר על משה ואהרן. אמר להן: בני מתים בצמא ואתם יושבין ומתאבלין על זקינה זו? קח את המטה והקהל את העדה". ולפי זה בבכייתם ובכעס ה' עליהם, שקולין הם כאחד.

בחולין (דף פט.): "גדול (מה) שנאמר במשה ואהרן יותר ממה שנאמר באברהם, דאילו באברהם כתיב: ואנכי עפר ואפר, ואילו במשה ואהרן כתיב: ונחנו מה", והיינו ששקולין כאחד בזה שגדול הנאמר עליהם מהנאמר על אברהם.

משה ואהרן עשו כל פעלם ללא פניות, וללא גאווה, ללא בקשת כבוד ומבלי לרדוף אחר השררה, אלא כל מעשיהם אך ורק לשם שמים - ובזה שקולין כאחד.

ולא רק שלא רדפו אחר השררה אלא, משה רבינו לא רצה ליטול לעצמו הגדולה, ונאמר במדרש (תנחומא ויקרא סימן ד'): "ללמדך

שהיה בורח מן השררה", וגבי אהרן איתא במדרש (שם צו סימן י"ד):
 "קח את אהרן. א"ל הקב"ה: פתה אותו בדברים, לפי שהוא בורח מן
 השררה, אין 'קח' אלא לשון פיתוי... ואף 'קח את אהרן' לשון פיתוי,
שהיה בורח מן השררה". ובזה שקולין משה ואהרן כאחד ששניהם
 ברחו מן השררה והכבוד.

אהרן ומשה הגיעו כל אחד בתחומו לרום המעלה ולשיא הפיסגה, אהרן
 שהיה כהן גדול ואין שני לו, ומשה שהיה המנהיג והמלך ואין שני לו,
 ובזה היו שקולין כאחד.

באופן אחר, ובהקדם מה שביאר הגח"פ שיינברג זצ"ל אהא דאמרו
 חז"ל (מכילתא בשלח ט"ו א') "משה שקול כנגד כל ישראל", דשקול
 הוא מלשון משקל. כשאדם מודד איזה דבר לדעת את משקלו, מניחו
 על המאזניים מצד אחד ודבר אחר שידוע משקלו על הצד השני, ואם
 הם שווים במשקלם, שני הצדדים אינם נופלים וכל צד נושא את הצד
 השני. כמו כן עם משה וישראל, כשהם משני צדי המשקל כל אחד
 מחזיק את השני, אם מורידים את משה - ישראל נופלים, ואם מורידים
 את ישראל - משה נופל. לכן אמרו חז"ל משה "שקול" דייקא, דהיינו
 שכל אחד מחזיק ומקבל כחו מהשני, ע"כ. ולפי זה יש לבאר גם את
 מימרת חז"ל ש"משה ואהרן שקולין כאחד", דהיינו שאהרן ומשה
 מחזיקים כל אחד את השני ומקבל כחם אחד מהשני.

בילקוט שמעוני (שמואל ב' רמז קנ"א): "אמרו מלאכי השרת לפני
 הקב"ה: מפני מה קנסת מיתה על אדם הראשון, אמר להם: מצוה קלה
 צויתיו ועבר על צוויי, אמרו לפניו: רבש"ע, והלא משה ואהרן שקיימו
 כל התורה כולה מאל"ף ועד תי"ו. אמר להם: מקרה אחד לצדיק

ולרשע". לו, ובזה שקולין אהרן ומשה שקיימו כל התורה כולה מאל"ף ועד תי"ו.

במדבר רבה (ב' א'): "בי"ח מקומות אתה מוצא משה ואהרן שווים כנגד י"ח ברכות... בי"ח מקומות משה ואהרן מזווגין (יחד, להתייחד דבר ה' אליהם) - רמז לי"ח ברכות..." , ובזה שקולין הן כאחד.

עוד שם (י"ח י"ד): "... 'כבריא ארמון' זה משה ואהרן, מה הבריא אינו זו (אלא קבוע וקיים בקרשי המשכן, כשם שהקרשים קיימים לעולם – יומא דף עב.), כך משה (ואהרן אינם זזים מגדולתם)...", ובזה שקולין כאחד.

בקטעי מדרשים (גניזה עמוד קט"ז): "יחמושים", מהו 'יחמושים', מזויינים בחמשה מיני כלי זיין, ואלו הן: אברהם, יצחק, ויעקב, משה ואהרן, שהיו עמודי עולם שהכל תלויין בהם", ובזה שקולין הן כאחד.

בשיר השירים רבה (א' י'): "נאוו לחייד", מה לחיים הללו לא נבראו אלא לדיבור, כך משה ואהרן לא נבראו אלא לדיבור", ובזה שקולין כאחד שלא נבראו אלא לדיבור (לדבר דבר ה' בעד ישראל לגואלם, ולדבר בעד ה' את כל דברי התורה לישראל שמשהיה משה מדבר את הדיבור אל ישראל, היה אהרן חוזר ומדבר אותו אליהם – עירובין דף נד:).

בתענית (דף יד:): "ואמר רבי אלעזר: לא הכל בקריעה ולא הכל בנפילה, משה ואהרן בנפילה, יהושע וכלב בקריעה. משה ואהרן בנפילה, דכתיב: ויפול משה ואהרן על פניהם..." . והיינו ששקולין כאחד לענין נפילה.

במדבר (כ' י'): "וַיִּקְהָלוּ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֶת הַקָּהָל..." , ושם (ט"ז ג'): "וַיִּקְהָלוּ עַל מֹשֶׁה וְעַל אַהֲרֹן וַיֹּאמְרוּ אֲלֵהֶם..." , ושם (כ' ב'): "... וַיִּקְהָלוּ

עַל מֹשֶׁה וְעַל אֶהְרֹן, וּבשְׁמוֹת (ל"ב א'): "וַיִּקְהַל הָעָם עַל אֶהְרֹן...". ושם (ל"ה א'): "וַיִּקְהַל מֹשֶׁה אֶת כָּל עֵדֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל...". ובזה שקולין משה ואהרן כאחד שמקהילים ונקהלים כל העדה אליהם ועליהם.

עוד יש לבאר "שקולין אחד" ע"פ מה שדרש רבי שלמה אלקבץ זיע"א, שהתורה ציוותה (פרשת כי תשא) שכל יהודי יתן רק מחצית השקל, לרמוז כי כל יהודי בפני עצמו הוא רק חצי, וכאשר יתחבר לישראל אחר יהיה שלם, יגיע לשלמות, וזהו שמשה ואהרן "שקולין אחד", שכל אחד השלים את רעהו ביכולות ובכשרונות שלו (ובדומה ביארו בנוסח הברכה "בורא נפשות רבות וחסרוֹן" ועל ידי שנעזרים אחד בשני להשלים החסר "להחיות בהם נפש"). ובשפתי חכמים (שמות י"ב ג' אות ע'): "... אתה (משה) תדבר פעם אחת בקיצור השליחות לפרעה כפי ששמעת מפי, ואהרן ימליצנו ויטעימנו אח"כ, וכמו שהוא גבי פרעה, ככה הוא גבי ישראל, דכתיב: וְדַבֵּר הוּא לְךָ אֵל הָעָם וְגו'...". ולכן "שקולין כאחד" שע"י שניהם הושלמה המשימה.

וכן איתא במדבר רבה (י"א ג'): "... מי מלן, רבי ברכיה תני לה בשם רשב"י: משה מוהל ואהרן פורע", וקיי"ל (שבת דף קלז:): "מל ולא פרע את המילה - כאילו לא מל". ומשמע שע"י שניהם כאחד הושלמה המילה.

כן י"ל "שקולין כאחד" מלשון אחדות, דכשנצטווה משה ללכת ולגאול את עם ישראל טען לה' שאהרן אחיו הגדול ראוי ממנו לתפקיד, וה' ענה לו שאהרן לא יקפיד עליו כלל אלא 'וראך ושמח בלבוי' (שמות ד' י"ד), וברש"י (שמות י"ב ג', ד"ה דברו אל כל עדת): "וכי אהרן מדבר והלא כבר נאמר (שמות ז' ב'): 'אתה תדבר', אלא חולקין כבוד זה לזה ואומרים זה לזה למדני, והדיבור יוצא מבין שניהם, כאילו שניהם

מדברים". ומשום שכיבדו משה ואהרן אחד את השני והיו באחדות גמורה נחשבו "שקולין כאחד".

בשיר השירים רבה (פרשה ד'): "שני שדיך, אלו משה ואהרן, מה השדים הללו הודה והזרה של אשה, כך משה ואהרן הודן והדרן של ישראל, מה השדים הללו נויה של אשה, כך משה ואהרן נוין של ישראל, מה השדים הללו כבודה ושבחה של אשה, כך משה ואהרן כבודן ושבחן של ישראל, מה השדים הללו מלאים חלב, כך משה ואהרן ממלאים ישראל מן התורה, ומה השדים הללו כל מה שהאשה אוכלת התינוק אוכל ויונק מהן, כך כל תורה שלמד משה רבינו לימדה לאהרן, הה"ד (שמות ד' כ"ח): 'ויגד משה לאהרן את כל דברי ה', ורבנן אמרי: גילה לו שם המפורש (בבעל הטורים שמות ד' י"ד: 'ידבר הוא וגם הנה. ר"ת שם של ד' אותיות, לומר שמסר גם לאהרן [מלבד משה] השם וכל כנויו".

מה השדים הללו אין אחד מהם גדול מחבירו, כך היו משה ואהרן, הה"ד (שם ו' כ"ז): 'הוא משה ואהרן, וכתוב (שם ו' כ"ו): 'הוא אהרן ומשה', לא משה גדול מאהרן, ולא אהרן גדול ממשה בתורה, ר' אבא אמר: (משל) למלך שהיו לו שתי מרגליות טובות ונתנן בכף מאזנים, לא זו גדולה מזו ולא זו גדולה מזו, כך הם משה ואהרן שווים. א"ר חנינא בר פפא: ברוך המקום שבחר בשני אחים האלה, שלא נבראו אלא לתורה ולכבודן של ישראל... נגוף ע"י אהרן, ורפוא ע"י משה, אשריהם שני אחים הללו שלא נבראו אלא לכבוד ישראל, והדא הוא דאמר שמואל הנביא (שמואל א' י"ב ו'): 'ה' אשר עשה את משה ואת אהרן, הוי 'שני שדיך' אלו משה ואהרן".

עוד שם: "ועל ידי מי נקרע לכם ים סוף, על ידי 'שני שדיך' אלו הם משה ואהרן... ועל ידי מי נתן התורה, על ידי 'שני שדיך' אלו משה ואהרן". ובכל הנ"ל שקולין כאחד.

עוד שם "תאומי צביה, ר' יהושע דסכנין בשם ר' לוי: מה תאומים הללו כיון שפורש אחד מהן מדדיהן דדן נסתם... בזכותן נתנו להם... מתנות טובות, המן בזכות משה, בזכות אהרן ענני הכבוד", ובזה שקולין הם כאחד.

וכן (שם) באותו החודש נגזרה גזירה על משה ואהרן שימותו, ובזה שקולין כאחד.

איתא בבראשית רבה (צ"ט ה'): "ומי הם נאמנים וזקנים, יצחק ויעקב אהרן ומשה, במשה כתיב (במדבר י"ב ז'): 'בכל ביתי נאמן הוא', וכן אהרן (מלאכי ב' ו'): 'תורת אמת היתה בפיהו', ומפני שאמרו (במדבר כ' ו'): 'שמעו נא המורים', נידונו בשפתותיהם (שם כ'): 'לכן לא תביאו את הקהל הזה', הוי 'מסיר שפה לנאמנים, וטעם זקנים יקחי' (איוב י"ב כ').". וכן באוצר מדרשים (אייזנשטיין, ויושע עמוד 148): "... ושלחתי לפרעה שלוחי הנאמנים משה ואהרן...", הרי לן דאהרן ומשה נקראים 'נאמנים וזקנים' ושניהם נידונו בשפתותיהם, ובזה שקולין כאחד.

מצינו בשמות רבה (ה' י'): "וילך ויפגשו, הה"ד (תהלים פ"ה י"א): 'חסד ואמת נפגשו צדק ושלוש נשקו', חסד זה אהרן... ואמת זה משה... הוי חסד ואמת נפגשו, כמה דתימא וילך ויפגשו בהר האלוקים, צדק זה משה... ושלוש זה אהרן... 'נשקו', 'וישק לוי', אמרו רבותינו כל הנשיקות של תיפלות חוץ מגי' (כדכתיב לעיל), 'וישק לוי', מהו 'וישק לוי'? זה שמח בגדולתו של זה וזה שמח בגדולתו של זה, ד"א 'וישק לוי נטל כהונה ולויה זה נטל כהונה ונותן לויה וזה נטל לויה ונותן כהונה. ד"א

יושק לו', אמר רבי שמואל בר נחמן... נשיקה שנשק עשיו ליעקב לא היה אלא לפסולת, שנאמר (משלי כ"ו כ"ג): 'כסף סיגים מצופה על חרש', ומה היה סופו שפתים דולקות ולב רע שלא בקש לנשקו אלא לנשכו, אבל נשיקה של אהרן ומשה, היתה נשיקה של אמת, ועליהן הוא אומר חסד ואמת נפגשו". ובכל הני שקולין הן כאחד.

במדרש שכל טוב (שמות ו' כ"ו): "הוא אהרן ומשה - ואין אחרים בלעדס", ובזה שקולין כאחד.

בבעל הטורים (שמות ד' י"ד): "... 'אחת דבר אלוקים שתיים זו שמעתי (תהלים ס"ב י"ב). כשהקב"ה אמר למשה: 'לך שוב מצריים' (ד י"ט) נחלק הדיבור לשנים ונשמע למשה 'לך שוב', ולאהרן (ד' כ"ז) 'לך לקראת משה'..." , ובזה שקולין משה ואהרן שהדיבור נחלק לשנים עבורן ונשמע לשניהם. ובאור החיים הקדוש (שמות ז' ח'): "... כי מה שאתה רואה אל משה ואל אהרן לא שהדיבור היה לשניהם, אלא 'לאמר' פירוש, למשה שיאמר לאהרן. וטעם השוואתם בדיבור לצד **ששקולים הם במצוה זו** כי אהרן ידבר אל פרעה..." .

עוד אפשר לבאר "שקולין כאחד" ע"פ דברי המדרש (שמות רבה י"ב ד', ובמשנת רבי אליעזר פרשה י"ט): "שלוש (מכות) על ידי אהרן: דם, צפרדע, כינים. שלוש על ידי משה: ברד, ארבה, חשך. ושלוש על ידי הקב"ה: ערוב, דבר מכת בכורות. ושחין על ידי כולן". וברש"י (שמות י"ב א'): "בשביל שאהרן עשה וטרח במופתים כמשה..." . ומכאן שהיה חלקם וטרחתם במכות שווה, ולכן נחשבו "שקולין כאחד".

במדבר רבה (י"ג כ'): "ולזבח השלמים בקר שנים' - כנגד משה ואהרן שהם עשו את כל המופתים ועל ידיהן יצאו, שנאמר: 'ומשה ואהרן עשו את כל המופתים האלה'". ושקולין כאחד.

ובמדרש תנחומא (בא סימן ח'): "וימשה ואהרן עשו את כל המופתים וגוי' (שמות י"א י'), ביקש הקב"ה ליתן את הפרשה הזו למשה לעצמו (פרשת קידוש החודש), א"ל הקב"ה יפה לימדת, חייכם לשניכם אני נותנה, שנאמר: 'ויאמר ה' אל משה ואל אהרן וגוי' (שם י"ב א')". ובזה שניתנה למשה ואהרן יחדיו פרשת 'החודש הזה לכם' שהיא המצוה הראשונה שנצטוו ישראל (רש"י בראשית א' א'), שקולין הם כאחד.

וכתב בספורנו (שמות י"א ט'): "... משה ואהרן יחדיו התעסקו לעשות המופתים, לכן עתה כאשר גזר הא-ל יתברך להעניש את המצרים ולהציל את ישראל מאותו העונש... רצה שתהיה מצוותו זאת לישראל על ידי משה ואהרן יחדיו, כמו שהשתדלו יחדיו להשיב את המצרים בתשובה ולהורות את בני ישראל, כדי שיזכו שניהם יחד להוציא לפועל את פרי פעולת השתדלותם", ובזה שקולין הם כאחד. וברש"י (שם י"ב א'): "ויאמר ה' אל משה ואל אהרן - בשביל שאהרן עשה וטרח במופתים כמשה, חלק לו כבוד זה במצוה ראשונה שכללו עם משה בדיבור".

בראש דוד (לרבינו החיד"א, פרשת שמיני): "וידום אהרן, אפשר שהוא רמז המסורה 'וידום אהרן' 'וידום השמש', כי ידוע דמשה רבינו נמשל לחמה (ב"ב דף עה.), וז"ש וידום אהרן וקיבל שכר, 'וידום השמש' (זה) משה רבינו, שפרשת שתויי יין נאמרה לו והוא לימדה לישראל ושתק משה רבינו...". נמצא שגם בזה שקולין משה ואהרן כאחד, שעל שניהם נאמר "וידום".

במדרש תנחומא (במדבר סימן ט"ז): "למה היה משה ואהרן סמוכים לו (לארון), אלא אמר הקב"ה: אם כעסתי על בני, יהיו עושין פשרה ביני ובין בני, לכך היו סמוכים לו". ובזה היו שקולין כאחד.

בא וראה שהעיד הכתוב ששקולין כאחד ממאי דנקט בלשון יחיד: **"וילך משה ואהרן..."** (שמות ד' כ"ט), וכן **"ויעש משה ואהרן..."** (שם ז' ו'), **"ויאמר משה ואהרן"** (שם ט"ז ו'). **"ויעל משה ואהרן..."** (שם כ"ד ט'). ובבמדבר (א' י"ז): **"ויקח משה ואהרן"**, ושם (א' מ"ד, ובעוד חמש מקומי): **"אלה הפקדים אשר פקד משה ואהרן..."**, **"ויפקד משה ואהרן..."** (שם ד' ל"ד), ושם (י"ד ה'): **"ויפל משה ואהרן על פניהם..."**. **"נחית כצאן עמד ביד משה ואהרן"** (תהלים ע"ז כ"א). **"וילך"**, **"ויעש"**, **"ויבוא"**, **"ויאמר"**, **"ויעל"**, **"ויקח"**, **"פקד"**, **"ויפקוד"**, **"ויפול"**, **"ביד"** - כולן בלשון יחיד, ללמדך ששקולין כאחד.

והוסיף לי ידי"נ הגר"א קאפח שליט"א: עוד מצאנו לשון יחיד גבי שניהם: **"ויבוא משה ואהרן"** (שמות ז' י', י"ג), **"ויצא משה ואהרן"** (שם ח' ח') ובזה מעיד הכתוב שהיו שקולים כאחד.

ובאופן אחר יש לומר "שקולין כאחד" שהרי למדנו "שלוחו של אדם כמותו", ומכיוון שאמר ה' (שמות ד' ט"ז): **"ודבר הוא לך אל העם וקהל הוא קהל לך לפה"**, וכן (שמות ז' א') **"ואהרן אחיד יהיה נביאך"** (מתורגמנד), נחשב אהרן כשלוחו של משה, ובזה "שקולין כאחד".

ועוד י"ל דמאחר שעל אהרן נאמר שהוא ישמש את משה "וקהל הוא קהל לך לפה" (שמות ד' ט"ז), ובילקוט שמעוני (צו רמז תקט"ו) נאמר: **"ויתן עליו את הכתנת ויחגר אותו באבנט"**, מלמד שנעשה משה סגן לאהרן והוא היה מפשיטו והוא היה מלבישו...". נמצא אהרן הדובר של משה, ומשה המלביש של אהרן, ושניהם משרתים אחד את השני, ובזה שקולין כאחד.

וכן כתב הריב"א (שמות י"ז ה'): **"ומטך אשר הכית בו את היאור"**. תימה הלא אהרן הכהו? ואומר הרר"א שבפרק חלק מוכיח מכאן כל

המעשה חבירו לדבר מצוה מעלה עליו הכתוב כאילו עשאו... שנאמר: ומטך אשר הכית בו את היאור. וכי משה הכהו והלא אהרן הכהן? אלא לומר לך, כל המעשה חבירו וכו' ובפסחים מוכיח מכאן ששלוחו של אדם כמותו. שאהרן היה שלוחו של משה".

עוד אמר ה' (שמות ד' ט"ו): "... וְאֶנְכִי אֶהְיֶה עִם פִּיךָ וְעִם פִּיהוּ וְהוֹרִיתִי אֶתְכֶם אֶת אֲשֶׁר תַּעֲשׂוּן", וגם בזה שקל ה' את משה ואהרן כאחד.

וברש"י (שמות ו' כ"ז): "הוא משה ואהרן - הם בשליחותם ובצדקתם מתחילה ועד סוף". ובשליחותם שקולין כאחד.

וכן ע"פ דברי רש"י הנ"ל: ששניהם "בצדקתם מתחילה ועד סוף", שבצדקתם שקולין כאחד.

עוד אפשר לבאר ענין "שקולין כאחד" ע"פ החידוש הנפלא שביערות דבש, ובהקדם דברי הרמב"ן והרשב"ם (שמות ט"ו כ') שכתבו שאהרן היה הבכור³ במשפחתו (ואחריו נולדה מרים ואחריה משה). הנה חז"ל דרשו בב"ב (דף קכ.) על הפסוק "וילך איש מבית לוי ויקח את בת לוי" (שמות ב' א') שהיתה יוכבד באותה העת בת ק"ל שנה, והטעם שהכתוב קורא לה "בת" מכיוון שחזרה לנעוריה. ולמה עשה הקב"ה כך? כתב היערות דבש, שהיה זה לטובת משה וקדושתו כי כל פטרי רחם הם קודש לה' ולבל תחסר הקדושה הזו ממשה החזיר הקב"ה ליוכבד את נעוריה והיתה בתולה כמקדם ונולד ממנה משה שהוא פטר רחם קודש לה'. ולפי דבריו נמצא שגם משה היה נחשב בכור, והוא אופן נוסף שגם בו משה ואהרן "שקולין כאחד" - ששניהם בכורים.

³ והוא שלא כדברי המדרש בשמות רבה (א' י"ג) והתוס' בכורות (דף ד. ד"ה ואהרן שלא היה באותו מנין) שמרים היתה הבכורה.

במכילתא (דרבי ישמעאל בא מסכתא דפסחא פרשה א'): "ויאמר ה' אל משה ואל אהרן בארץ מצרים לאמר. שומע אני שהיה הדבר למשה ולאהרן כשהוא אומר 'ויהי ביום דבר ה' אל משה בארץ מצרים' (שמות ו' כ"ח) למשה היה הדבר ולא לאהרן. אי"כ מה תלמוד לומר 'אל משה ואל אהרן'? אלא מלמד שכשם שהיה משה כלל (ראוי) לדברות, כך היה אהרן כלל (ראוי) לדברות". ובזה שקולין הם כאחד.

עוד שם: "אל משה ואל אהרן' למה נאמר, לפי שהוא אומר 'ויאמר ה' אל משה ראה נתתיך אלהים לפרעה' (שמות ז' א'). אין לי אלא משה דיין לפרעה, אהרן מנין, תלמוד לומר 'אל משה ואל אהרן' הקיש אהרן למשה, מה משה היה דיין לפרעה, אף אהרן היה דיין לפרעה. מה משה היה אומר דבריו ולא ירא, אף אהרן אומר דבריו ולא ירא". ובאלו הדברים שקולין הם כאחד.

ידו של משה רבינו נצטרעה כשהוציאה מחיקו (שמות ד' ו'), ובתיקוני הזוהר (תיקון כ"א מ"ח) איתא שבתיה בת פרעה היתה מצורעת וכשנגעה במשה כשמצאתו בתיבה נתרפאה ומשה נצטרע ממנה, וכן אהרן נצטרע (יחד עם מרים. שבת דף צז.). ובזה שקולין כאחד.

שקולין כאחד ששניהם תובעים ומבקשים. משה תבע מיתה, שנאמר "הנה אנכי מת" (קיצור של דרשות ילמדנו עמוד ע"ו), ואהרן תבע כהונתו (איכה רבה א' נ"א). בבמדבר רבה (י"ד י"ג) "אהרן מבקש כהונתו", ובשמות רבה (ב' ו'): "ביקש משה שיעמדו ממנו כהנים ומלכים".

בבמדבר רבה (ב' א'): "בי"ח מקומות אתה מוצא משה ואהרן שווים כנגד י"ח ברכות". ובפירוש מהרז"ו: "שווים פירשו שנתייחד הדיבור

לשניהם יחד... והטעם דהשוו מנין הברכות למנין משה ואהרן, משום ששניהם היו גואלי ישראל ולולי תפילתם וזכותם היו אבודים...".

ובשמות רבה (ט"ו ג'): "... כך אמר הקב"ה: דיין לישראל שיגאלו בזכות משה ואהרן, לכך נאמר: ויאמר ה' אל משה ואל אהרן". ובזה שקולין כאחד.

עוד שם (ט"ו י"ד): "(תהלים מ"ג ג'): 'שלח אורך ואמתך המה ינחוני' - זה משה ואהרן" - ובזה שקולין כאחד.

בשבת (דף נה:): "משה ואהרן שקיימו כל התורה כולה ומתו", עוד שם: "משה ואהרן בחטאם מתו, שנאמר: יען לא האמנתם בי", וכן שניהם לא זכו להיכנס לארץ ישראל. ובאלו הדברים שקולין כאחד.

אהרן היה כהן גדול, ובזבחים (דף קא:) למדנו שגם משה רבינו כהן גדול וחולק בקדשי שמים היה (ונתכהן לשבעת ימי המילואים בלבד. שם דף קב.). ומאידך, משה היה לוי, ובספרא (צו מכילתא דמילואים) מצאנו: "אהרן תחילה היה לוי, שנאמר: הלא אהרן אחיך הלוי", ובזה שקולין כאחד, שהיו שניהם לויים וכהנים.

משה ואהרן שקולין כאחד ששניהם היו אוהבי שלום, בפרקי אבות (א' י"ב): "הלל אומר: הוי מתלמידיו של אהרן אוהב שלום ורודף שלום", ובספרי דברים (פרשת שופטים פ"ק קצ"ט): "... ואף משה היה אוהב שלום, שנאמר (דברים ב' כ"ו): 'ואשלח מלאכים ממדבר קדמות אל סיחון מלך חשבון דברי שלום'". עוד בפרקי אבות (שם) למדנו על אהרן שהיה "אוהב את הבריות" ובמנחות (דף סה.) למדנו "משה רבינו אוהב ישראל היה".

וברש"י (במדבר ז' כ"ג): "ולזבח השלמים בקר שנים: כנגד משה ואהרן, שנתנו שלום בין ישראל לאביהם שבשמים", ובזה שקולין כאחד.

עוד י"ל ע"פ דברי הגמ' בשבת (דף פט.): "בשעה שעלה משה למרום אמר להן לישראל: לסוף ארבעים יום, בתחילת שש, אני בא. לסוף ארבעים יום בא שטן ועירבב את העולם, אמר להן: משה רבכם היכן הוא? אמרו לו: עלה למרום. אמר להן: באו שש - ולא השגיתו עליו. מת - ולא השגיתו עליו. הראה להן דמות מיטתו..."

וגבי אהרן איתא ברש"י (במדבר כ' כ"ט): "ויראו כל העדה וגו' - כשראו משה ואלעזר יורדים ואהרן לא ירד, אמרו: היכן הוא אהרן. אמר להם: מת. אמרו לו: אפשר מי שעמד כנגד המלאך ועצר את המגיפה ישלוט בו מלאך המוות. מיד ביקש משה רחמים והראוהו מלאכי השרת להם מוטל במיטה, ראו והאמינו".

הרי לן שמלאכים הראו לישראל דמות אהרן ומשה מוטלים במיטה, ובזה היו שקולין כאחד.

במכילתא (דרבי ישמעאל בשלח מסכתא דויסע פרשה ה'): "ר' יהושע אומר: מתה מרים נסתלקה הבאר, וחזרה בזכות משה ואהרן", ולפי זה שקולין משה ואהרן כאחד שהבאר חזרה בזכותם. ועוד (שם): "מת אהרן נסתלק עמוד הענן, וחזרו שניהם בזכות משה", וגם בזה שקולין משה ואהרן כאחד, שעמוד הענן בזכות שניהם.

עוד במכילתא (דרבי שמעון בר יוחאי שמות י"ב כ"ח): "כאשר ציווה ה' את משה, אין לי אלא משה שהפרשה תלויה בו, מנין שאף אהרן היה עמו, ת"ל 'כאשר ציווה ה' את משה ואת אהרן', יכול משה ואהרן שהיו עסוקין במצווה לא היה להם פסח, ת"ל 'כן עשו', ומנין שאף על

פי שלא נאמר להן עתידין היו ומעותדין היו, זריזין היו ומזורזין היו, ת"ל 'כן עשו' וכן היה בלבם לעשות". ואף בזה שקולין כאחד שזריזין היו ומזורזין היו.

בתענית (דף ה:): "משה ואהרן בכהניו ושמואל בקוראי שמו, מה משה ואהרן - לא בטלו מעשה ידיהם בחייהם..." , ובזה שקולין כאחד.

ובאופן אחר. איתא בבעל הטורים (שמות ח' א'): "והעל. ב' במסורה. 'והעל את הצפרדעים'. 'והעל אותם הור ההר' (במדבר כ' כ"ה). כדאיתא בפרק מקום שנהגו בפסחים (דף נג:) מה ראו חנניה מישאל ועזריה שמסרו עצמן לשריפה. נשאו ק"ו לעצמן מצפרדעים שמסרו עצמן למיתה על קידוש השם ועל כן נמלטו, כדכתיב (פסוק ט') 'וימותו הצפרדעים מן הבתים מן החצרות ומן השדות', אבל לא מן התנורים. אבל משה ואהרן שנאמר בהן (במדבר כ' י"ב) 'יען לא האמנתם בי להקדישני לעיני בני ישראל', ולא נשאו ק"ו מצפרדעים, מתו ולא זכו ליכנס בארץ". וגם בזה שקולין משה ואהרן כאחד. ששניהם לא נשאו ק"ו מהצפרדעים.

עוד יתכן לבאר ע"פ שמות (י"ב ל"א): "וַיִּקְרָא (פרעה) לְמֹשֶׁה וּלְאַהֲרֹן לְלִלָה", וברש"י: "מגיד שהיה מחזר על פתחי העיר וצועק, היכן משה שרוי היכן אהרן שרוי", והיינו, שבעיני פרעה היו משה ואהרן מנהיגים ששקולין כאחד.

באופן אחר. במדרש תנחומא (שלח לך סימן ב'): "אשתוללו אבירי לבי (תהלים ע"ו ו'), זה משה ואהרן, אחרי ששלחו המרגלים ובאו ואמרו לשון הרע על הארץ, לא היו יודעין מה לעשות, אלא אף משה ואהרן נתרשלו בדבר... , ובזה שקולין כאחד שנקראו "אבירי לבי", וכן שנתרשלו שניהם בענין זה.

ברש"י (במדבר כ"ז י"ג-י"ד): "בכל מקום שכתב מיתתם כתב סרחונם, לפי שנגזרה גזירה על דור המדבר למות במדבר בעוון שלא האמינו, לכך ביקש משה שיכתב סרחונו, שלא יאמרו אף הוא מן הממרים היה. משל לשתי נשים שלוקות בבית דין אחת קלקלה ואחת אכלה פגי שביעית וכו', אף כאן בכל מקום שהזכיר מיתתן הזכיר סרחונם, להודיע שלא היתה בהם אלא זו בלבד. הם מי מריבת קדש - הם לבדם אין בהם עוון אחר". ובזה שקולין משה ואהרן כאחד, שלא היה בהם עוון אחר זולת זה.

באופן אחר. איתא באוצר מדרשים (אהרן עמוד 12): "... לא ככל האחים שהיו שונאין זה לזה אלא כמשה ואהרן, שהיו מחבבין זה לזה ומגדלים זה לזה ושמחים זה לגדולת זה... וכן אתה מוצא שלא היו מעולם אחים מחבבין זה לזה כמשה ואהרן, שנאמר: 'אלה תולדות אהרן ומשה וגו'... מלמד שרובן של אחים שונאים זה את זה, קין שונא את הבל, שנאמר: 'ויקם קין על הבל אחיו ויהרגהו', וישמעאל שונא ליצחק, שנאמר: 'ותרא שרה את בן הגר המצרית מצחקי וגו', ועשו שונא ליעקב, שנאמר: 'ויאמר עשו בלבו יקרבו וגו'. וכן אבימלך הרג אחיו, שנאמר: 'ויבוא בית אביו אפרתה ויהרוג את אחיו' (שופטים ט' ה'), וכן יהורם הרג אחיו, שנאמר: 'ויקם יהורם וגו' ויהרוג את כל אחיו בחרב' (דברי הימים ב' כ"א ד'). מלמד שאחים שונאים זה לזה, אבל משה ואהרן מחבבין זה לזה ואוהבין זה לזה ושניהם גדולים, ושניהם שווים ממה שקרינו בענין 'ואלה תולדות אהרן ומשה'". ובזה

"שלא היו מעולם אחים מתבבין זה לזה"⁴ כמשה ואהרן" - שקולין הם כאחד.

עוד אפשר לבאר ע"פ דברי המדרש (קהלת רבה ד' ט'): "את מוצא כשבא משה וברך את ישראל לא שרתה שכינה על ידו..." ובספרא (שמיני מכילתא דמילואים אות י"ט): "ויבוא משה ואהרן אל אהל מועד, כיון שראה אהרן שקרבו כל הקרבנות ונעשו כל המעשים ולא ירדה שכינה לישראל היה עומד אהרן ומצטער..." ובהמשך המדרש (קהלת רבה, שם): "וכשבאו שניהם וברכו את ישראל, מיד שרתה שכינה על ידיהם, הה"ד (ויקרא ט' כ"ג): 'ויבוא משה ואהרן אל אהל מועד ויצאו ויברכו את העם בירכו את ישראל, ואח"כ וירא כבוד ה' שרתה שכינה על ידיהם". וגם בזה שקולין משה ואהרן כאחד, שלא שרתה שכינה ע"י אחד מהם לבד, אלא כשפעלו יחדיו.

באופן אחר. ברש"י (ויקרא א' א'): "... ר' יהודה בן בתירא אומר: שלושה עשר דברות נאמרו בתורה למשה ולאהרן..." , ואמנם יש

⁴ ובדומה לזה במדרש תנחומא (שמות סימן כ"ז): "מי יתנד כאח לי (שיר השירים ח' א'), ישראל אומרין לפני הקב"ה מי יתנד כאח לי... ובאיזה אח אמרו ישראל להקב"ה, כמשה ואהרן, שנאמר: 'הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד' (תהלים קל"ג א'), שהיו אוהבין ומחבבין זה את זה, שבשעה שנטל משה את המלכות, ואהרן את הכהונה, לא שנאו זה את זה אלא היו שמחים זה בגדולת זה וזה בגדולת זה..." וזהו ששקולין כאחד, שהיו אוהבין ומחבבין זה את זה ושמחים כל אחד בגדולת אחיו.

וכן להדיא איתא במדרש אגדה (ויקרא ט' א'): "... ועוד אמר משה (לאהרן): כשם ששמחת בגדולתי, כך אני שמח בגדולתך..." , והיינו, שבשמחתן איש בגדולת אחיו - שקולין כאחד.

מקומות שבהן דיבר רק אל משה (וכפי דאיתא שם ברש"י), אך ביי"ג פעמים אלו, שקולין הן משה ואהרן.

עוד אפשר ע"פ מה דאיתא בתורת כהנים (פרק ב' סעיף ח'): ובזבחים (דף קא.) דמשה טעה וסבר שאין חילוק בין קודשי שעה לקודשי דורות, והוא נצטווה בקודשי שעה לאכול באנינותם, ואהרן אחיו אמר לו, לא כן אחי, אם שמעת בקודשי שעה - היינו שציווה הקב"ה לאכול ועל כרחך דאף באנינות - אולם בקודשי דורות שאמר שהשעיר יאכל אינו להתיר באנינות, רק הוא הלכה לדורות, שלדורות השעיר תאכל. אבל השתא באנינות אסורים באכילה. נמצא שמשה היה מלמד תורה לאהרן (עירובין דף נד:), וגם אהרן לימד תורה למשה, ובזה שקולין כאחד!

עוד יתכן לבאר ע"פ הפסוק במדבר (ג' א'): "וַיִּאֶלֶה תּוֹלְדוֹת אֶהְרֹן וּמֹשֶׁה בְּיוֹם דִּבְרַר ה' אֶת מֹשֶׁה בְּהַר סִינַי". ופירש רש"י ואלה תולדות אהרן ומשה: "ואינו מזכיר אלא בני אהרן. ונקראו תולדות משה, לפי שלימדן תורה. מלמד שכל המלמד את בן חבירו תורה, מעלה עליו הכתוב כאילו ילדו (סנהדרין דף יט:). ביום דיבר ה' את משה: נעשו אלו התולדות שלו⁵, שלימדן מה שלמד מפי הגבורה". ומכאן ששקולין משה ואהרן בזה ששניהם נחשבים כאבות לבני אהרן.

עוד י"ל, ע"פ מה דאיתא ברש"י (שמות ד' י'): "גם מתמול וגו' - למדנו שכל שבעה ימים היה הקב"ה מפתה את משה בסנה לילך בשליחותו 'מתמול שלשום מאז דברך' הרי שלושה, ושלושה גמין רבויין הם, הרי שישה, והוא היה עומד ביום השביעי כשאמר לו זאת עוד (להלן פסוק

⁵ וכן מצאתי בילקוט שמעוני (פינחס רמז תשע"י): "רבי נתן אומר: משה היה מתעצב בליבו שלא עמד אחד מבניו, אמר ליה הקב"ה: והלא בני אהרן אחיך כאילו הן בניך".

י"ג) 'שלח נא ביד תשלח', עד שחרה בו וקיבל עליו. וכל זה, שלא היה רוצה ליטול גדולה על אהרן אחיו שהיה גדול הימנו ונביא היה, שנאמר (שמואל א' ב' כ"ז): 'הנגלה נגליתי אל בית אביך בהיותם במצרים', הוא אהרן. וכן ביחזקאל (כ' ה'): 'ואודע להם בארץ מצרים וגו', (שם ז') 'ואומר אליהם איש שקוצי עיניו השליכו', **ואותה נבואה לאהרן נאמרה**". עוד ברש"י (יחזקאל כ' ז'): 'ואומר אליהם - **אהרן ניבא להם נבואה זו קודם שנגלה הקב"ה על משה בסנה**, וזהו שנאמר (שמואל א' ב') לעלי: 'הנגלה נגלתי אל בית אביך בהיותם במצרים וגו'". והנה בזה שקולין משה ואהרן.

ובאופן אחר י"ל ע"פ דברי המדרש (תנחומא שמות סימן כ"ו): "ירעם א-ל בקולו נפלאות, אימתי עשה הקב"ה בקולו נפלאות, בשעה שבקש לשלוח משה אל פרעה לגאול את ישראל ממצרים, והיה משה במדין שהיה מתיירא מפני פרעה, כיון שנגלה הקב"ה עליו במדין וא"ל, 'לך שוב מצרים' (שמות ד' י"ט), נחלק הדיבור לשני קולות, ונעשה דו פרצופין, והיה משה שומע במדין 'לך שוב מצרים', ואהרן שומע 'לך לקראת משה', ומי שהיו באמצע לא היו שומעין כלום...". ומכאן שהיו אהרן ומשה שקולין בזה שרק הם שמעו את הדיבור, ומי שהיו באמצע לא היו שומעין כלום.

בשו"ת כתב סופר (או"ח סימן י"ח) כתב: "ואמרת בפרשת השבוע וילכו ויעשו וכו' 'כאשר ציווה ה' את משה ואת אהרן כן עשו', כתב רש"י 'גם משה ואהרן כן עשו ותמוה, פשיטא שגם הם עשו הפסח! ונ"ל ע"פ שאמרו ז"ל משה זכה וזיכה את הרבים זכות הרבים תלויה בו, וכן בכל מצוה שאחד מסייע לחבירו ומזרזו על ככה - יש לו חלק במצוה. והנה מצוה ראשונה היא מצות פסח שציווה ה' לישראל ע"י משה ואהרן ולכו ויעשו בני ישראל על פיהם כאשר ציווה ה' את משה ואהרן

ואמר כן עשו גם משה ואהרן, עשו כל הפסחים אלו שעשו ישראל, והיה להם חלק, כי על ידם הקריבו בני ישראל והבן". וע"פ דבריו יש לומר שמשה ואהרן שקולין בזה שהיה להם חלק בכל הפסחים של ישראל, מכיוון שעל ידם הקריבו בני ישראל.

באופן אחר. במדבר רבה (כ"ג ב'): "זה שאמר הכתוב (תהלים ע"ז כ"א): 'נחית כצאן עמך ביד משה ואהרן', מה נחית נוטריקון הוא: 'נחית', רבי אליעזר אומר: ניסים עשית עמהם, חיים נתת להם, ים קרעת להם, תורה נתת להם, וע"י מי, ע"י משה ואהרן. דבר אחר. 'נחית', ר' יהושע אמר: נפלאות עשית להם, חירות נתת להם, ימינד הושע אותם, תלוי (הרמת) ראש (בכבוד ובטחה) נתת להם, ע"י משה ואהרן. ורבותינו אומרים: 'נחית', נביאים העמדת מהם, חסידים העמדת מהם, ישרים העמדת מהם, תמימים העמדת מהם, ע"י משה ואהרן. דבר אחר 'נחית', ר"ע אומר: נוראות עשית בשונאיהם, חרון אף שלחת בהם (בשונאיהם), ידך הולחמה אותם (את שונאיהם), תהומות כסית עליהם (על שונאיהם), ע"י מי? ע"י משה ואהרן... דבר אחר. 'נחית כצאן' מה הצאן כל היכן שהרועה מנהיגה היא נמשכת אחריו, כך ישראל, כל מקום שהיו משה ואהרן מסייעים אותם, היו נוסעים אחריהם, שנאמר: 'אלה מסעי בני ישראל', לקיים מה שנאמר: 'נחית כצאן עמך'. ובכל אלה הדברים שקולין אהרן ומשה כאחד.

עוד אפשר ע"פ דברי הגמ' (הוריות דף יב.): "ת"ר: כ'שמן הטוב [וגו'] יורד על הזקן זקן אהרן וגו' - כמין שני טפי מרגליות היו תלויות לאהרן בזקנו. אמר רב פפא, תנא: כשהוא מספר, עולות ויושבות לו בעיקר זקנו, ועל דבר זה היה משה דואג, אמר: שמא חס ושלוס מעלתי בשמן המשחה? יצתה בת קול ואמרה: 'כשמן הטוב וגו' כטל חרמון', מה טל חרמון אין בו מעילה, אף שמן המשחה שבזקן אהרן אין בו

מעילה. ועדיין היה אהרן דואג, אמר: שמא משה לא מעל, אבל אני מעלתי? יצתה בת קול ואמרה לו: 'הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים' גם יחד', מה משה לא מעל, אף אתה לא מעלת". ובזה שקולין כאחד ששניהם לא מעלו.

באופן אחר. בילקוט שמעוני (יתרו רמז רע"א): "ראויין היו ישראל לקבל את התורה אילולי עמדו משה ואהרן, שנאמר: 'יצפון לישרים תושיה'. ראויין היו ישראל להיגאל ממצרים אילולי משה ואהרן, שנאמר: 'ואחרי כן יצאו ברכוש גדול"'. ובאופן זה שקולין משה ואהרן שאלולי עמדו הם, היו ישראל עצמם מקבלים את התורה ונגאלים ממצרים (בזכות עצמם).

בילקוט שמעוני (אסתר רמז תתרנ"ז): "בלילה ההוא נדדה'... בו בלילה נדדה שנת משה ואהרן, שנאמר (זכריה י"א ג'): 'קול יללת הרועים'..." ובזה שקולין משה ואהרן כאחד שהיו שניהם מצטערים בצרת ישראל.

ובאופן אחר. בכלי יקר (שמות ז' ט'): "... משה ואהרן עשו כל הניסים באמרי פיהם כנחש זה שעיקר כוחו בפיו, וכפי הנראה שרוב הניסים נעשו על ידי מטותם של משה ואהרן, ושלא יהיה פתחון פה לבעל הדין לחלוק ולומר שבכח המטות נעשו כל הניסים, ואולי יטעו לומר שיש צד כישוף במטותם, על כן נהפכו לנחשים, לומר, כמו הנחש הנושך בלי לחש בפיו, כך משה ואהרן כוחם בפיהם, והמטות פעלו כל אותן הפעולות בכח אמרי פיהם שלהם, כי הצדיק גוזר אומר ויקם לו, ועל כן נעשו מטות שניהם לנחשים, כמה דאת אמר (בראשית מ"ט י"ז): 'יהי

⁶ וכן דרשו (ילקוט שמעוני נשא רמז תשי"ד): "שניהם מלאים' (במדבר ז' י"ג), זה משה ואהרן, שנאמר: 'הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד'".

דן נחש עלי דרך', כך מטה משה ואהרן יהיו כנחשים שורפים להזיק לפרעה ולכל עבדיו". ובזה היו שקולין משה ואהרן כאחד, שכוחם בפייהם, והמטות פעלו בכח, ומטות שניהם נהפכו לנחשים להזיק לפרעה ולכל עבדיו.

עוד שם בכלי יקר: "... אבל עדיין לא ראינו שום מופת שאהרן יהיה רודה ומושל בפרעה וכל עמו. על כן ציווה ה' לפני פרעה להשליך מטהו של אהרן, ויהי לתנין שחמתו גדול מחמת סתם נחש, כי בזה הורה שגם אהרן יהיה רודה ומושל בפרעה שנקרא תנין, שנאמר (יחזקאל כ"ט ג'): 'התניס הגדול הרובץ בתוך יאוריו'...". והנה גם בזה שקולין משה ואהרן ששניהם רודים ומושלים בפרעה ובעמו.

ולדרך אחרת. בשבת (דף צב.): "דילמא משה שאני. דאמר מר: אין השכינה שורה אלא על חכם, גיבור, ועשיר...". ובנדרים (דף לח.): "אמר רבי חמא בר' חנינא: לא העשיר משה אלא מפסולתן של לוחות" הרי לן שהיה משה גיבור ועשיר. והנה במדרש תנחומא (אמור סימן ו'): "והכהן הגדול מאחיו (ויקרא כ"א י'), למה נקרא שמו 'גדולי' שהוא גדול בחמשה דברים, בנוי בכח בעושר בחכמה ובשנים... בכח שהיה גיבור בכח, בא וראה, אהרן כשהניף את הלויים עשרים ושנים אלף ביום אחד... הוי שהיה גדול בכח. ובעושר, שאם לא היה עשיר, אחיו הכהנים מעשרין אותו... ומנין שאם אין לו, אחיו הכהנים מגדלין אותו, שנאמר: 'והכהן הגדול מאחיו'". הרי שהיה גם אהרן גיבור ועשיר, וגם בזה היו שקולין משה ואהרן כאחד.

באופן אחר. בספורנו (שמות ז' ז'): "ומשה בן שמונים שנה. ועם כל זקנתם השכימו והזדרזו לרצון קונם...". ובזה היו אהרן ומשה שקולין כאחד, שעל אף זקנותם השכימו שניהם והזדרזו לעשות רצון ה'.

באופן אחר. מצאנו שהשווה ה' כבודו ומוראו לכבודן ומוראן של תלמידי חכמים, וכתב בעיון יעקב (ברכות דף יט.): "... הוקש כבודו (של ת"ח) לכבוד המקום, כדכתיב: 'את ה' אלוקיך תירא' לרבות ת"ח, וכמו שכבוד המקום הוא לעולם, כך כבוד ת"ח הוא לעולם, בין בחייו בין לאחר מותו...". וזהו שאמר רש"י ששקולין משה ואהרן כ'אחד', דהיינו ששקול כבודן ומוראן ככבודו ומוראו של 'אחד' שהוא הי"ת, אחד יחיד ומיוחד, וכלשון המדרש הגדול (ויקרא י"ג ט"ו ובעוד מקו') "אחד זה יחידו⁷ של עולם".

ועוד אפשר, בשמות רבה (כ"ו ג'): "ומטה האלוקים בידי", כשעשה בו (במטה) אהרן ניסים, נקרא על שמו, שנאמר: 'מטה אהרן', ובזמן שעשיתי אני בו ניסים נקרא על שמי, ובזמן שהקב"ה עושה ניסים נקרא על שמו: שנאמר: 'ומטה האלוקים'. והנה גם באופן זה שקולין אהרן ומשה כאחד, שהמטה נקרא על שמו, וכן שקולין הם כ'אחד' - כהקב"ה, שהמטה נקרא אף על שמו.

וכן על זה הדרך. איתא בשמות רבה (ט"ו כ'): "החודש הזה לכם", למה אמר הקב"ה למשה ולאהרן, לפי שקידוש החודש בשלושה, כשביקש הקב"ה לקדש את החודש, אמר הקב"ה למשה ולאהרן, אני ואתם נקדש את החודש, הה"ד 'ויאמר ה' אל משה ואל אהרן'. ואף באופן זה שקולין אהרן ומשה כאחד. שיחד קידשו את החודש עם ה', וכן שקולין

⁷ ואל תתמה על החפץ, שכן מצאנו שבלשון זה "יחידו של עולם" נקרא גם אברהם אבינו, וכדאיתא במדרש (תנחומא לך לך סימן כ"ו): "אבל אברהם שהיה יחידו של עולם והיה צדיק".

הם כ"אחד" – הי"ת, שהרי אמר להם ה' "אני ואתם נקדש..." , ומשמע שכביכול שקולין הם לו⁸.

וביותר יזהיר ביאור זה ע"פ דברי המדרש (במדבר רבה ז' ב'): "... אמר האלוקים: אם הרהרת אחריהם (משה ואהרן), כאילו אחרי אתה מהרהר!", וזהו ששקלן ה' את משה ואהרן כ"אחד" – כאחד יחיד ומיוחד - הקב"ה ית' שמו.

אתה הראת לדעת דדברי רש"י (ע"פ המדרש) מדוייקין הפלא ופלא, ואכן היו משה ואהרן שקולין כאחד!

⁸ בארון עדות (פרשת תצוה) כתב רמז נפלא: "משה אהרן" בגימטריא 601, ועולה ל: שכינ"ה במילואו (שין כ"ף יו"ד נו"ן הי"י). כי אהרן היה סוד העבודה, ומשה סוד התורה, ושניהם **כאחד** קיימו שמים וארץ בהשראת השכינה.

לעילוי נשמת מו"ר מרן שר התורה
רבי חיים קניבסקי זצוק"ל